

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ & ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2022

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Θέμα Α

A1. Αναμφισβήτητη είναι η επίδραση της υπερθέρμανσης του πλανήτη στην ψυχική υγεία των ανθρώπων. Πλήθος επιστημόνων διερευνούν την αμφίδρομη σχέση ανθρώπινων ενεργειών και οικολογικής καταστροφής. Έτσι, το ενδιαφέρον στρέφεται στους λόγους για τους οποίους αδυνατούν οι άνθρωποι να δράσουν άμεσα για την προστασία του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με μία ειδική ψυχολόγο αυτή η αδράνεια δεν οφείλεται στην αδιαφορία αλλά αποτελεί ένα είδος άμυνας απέναντι στον εναγώνιο φόβο τους για το μέλλον. Πρόκειται για αποφυγή της πραγματικότητας.

Θέμα Β

B1. α. Λάθος, β. Σωστό, γ. Σωστό, δ. Σωστό, ε. Λάθος.

B2 α. Σύμφωνα με την απάντηση του καθηγητή Φρανς ντε Βάαλ, οι άνθρωποι και τα ζώα έχουν μια διαφορά και αρκετές ομοιότητες. Χρησιμοποιώντας τη σύγκριση-αντίθεση ως βασικό τρόπο ανάπτυξης της θέσης του, ξεκινά παρουσιάζοντας τη μοναδική διαφορά ανθρώπων-ζώων, τη γλώσσα («Η μεγαλύτερη ... μιλάμε.»). Στη συνέχεια με τη χρήση πλάγιου λόγου εστιάζει στις ομοιότητες οι οποίες εντοπίζονται στα συναισθήματα, στον τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων, στον τρόπο που βλέπουμε τον εαυτό μας και στις διανοητικές ικανότητες («Κατά τα άλλα ... τι θα κάνουν»). Προκειμένου να ενισχύσει την άποψη για τις διανοητικές ικανότητες των ζώων, χρησιμοποιεί το παράδειγμα των χιμπατζήδων για να τονίσει ότι έχουν συνείδηση του εαυτού τους και επεισοδική μνήμη, και το συνδυάζει με το παράδειγμα των ελεφάντων για να προβάλει την ικανότητά τους να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους στον καθρέφτη γεγονός το οποίο παρουσιάζει κατ' αναλογία με τους ανθρώπους μετά τους είκοσι μήνες από τη γέννησή τους («Έχουν καταγραφεί ... είκοσι μηνών»). Με αυτούς

τους τρόπους καταφέρνει να διαφωτίσει τον αναγνώστη για τα ίδια και διαφορετικά χαρακτηριστικά ζώων και ανθρώπων. Επίσης γίνεται κατανοητή η αρχική θέση του Φρανς ντε Βάαλ ενώ ταυτόχρονα διεγείρουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη, καθιστούν το κείμενο πιο οικείο και προσιτό και προσφέρουν στον λόγο ζωντάνια, αμεσότητα, γλαφυρότητα, παραστατικότητα, αμεσότητα και πειστικότητα.

- β.** «μύθο της απάθειας» : σχόλιο που δηλώνει αμφισβήτηση, ειρωνεία
«πράσινο κύμα» : μεταφορική χρήση της γλώσσας
«Η φωνή της Γης» : τίτλος βιβλίου

B3. Στην πέμπτη παράγραφο του Κειμένου 1 η συντάκτρια αναφέρει τις απόψεις δύο ψυχαναλυτών. Η πρώτη είναι εκείνη του Ρολάν Γκορί, σύμφωνα με την οποία είναι αδήριτη ανάγκη να αλλάξει ριζικά η στάση των ανθρώπων απέναντι στην οικολογική κρίση, καθώς πρόκειται για ένα πρόβλημα ανθρωπολογικό. Κατά τη γνώμη του η αντιμετώπιση της καταστροφής του οικοσυστήματος απαιτεί μια νέα πολιτική φιλοσοφία, στην οποία τόσο η φύση όσο και οι άνθρωποι δε θα χρησιμοποιούνται ως αποθέματα ενέργειας στην σκακιέρα του πολιτικού ανταγωνισμού των ηγετών. Η δεύτερη άποψη είναι του Φρόιντ ο οποίος παρομοίωσε την ανθρωπότητα με ένα φοβισμένο και αδύναμο παιδί μπροστά σε μια πανίσχυρη Μητέρα – Φύση. Ο λόγος, λοιπόν, της δημιουργίας του πολιτισμού και της τεχνολογίας είναι η ανάγκη του ανθρώπου να προστατευτεί από τη σκληρότητα της φύσης. Η παράθεση των απόψεων του Ρ. Γκορί και του Φρόιντ ενισχύει την κύρια ιδέα της τέταρτης παραγράφου του Κειμένου 1 σχετικά με τη δυσaréσκεια των νέων της Κεντρικής Ευρώπης για τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι συμπεριφέρονται καθημερινά αδιαφορώντας για την κλιματική αλλαγή, κάτι το οποίο απειλεί τη ζωή τους και το μέλλον τους. Η συντάκτρια επικαλείται την αυθεντία του Γκορί και του Φρόιντ, διακεκριμένων ψυχαναλυτών, για να ενδυναμώσει τη θέση της ότι η οικολογική κρίση συνδέεται με την ανθρώπινη ψυχολογία και εξελίσσεται σταδιακά σε υπαρξιακή. Τα λόγια των ειδικών επιστημόνων προσδίδουν αξιοπιστία στην επιχειρηματολογία της και συμβάλλουν στην πειστικότητα των λόγων της.

Θέμα Γ

Γ1. Το ποιητικό υποκείμενο, στο συγκεκριμένο ποίημα, φαίνεται να μαντεύει την πλήρη, καταστροφική αντιστροφή των στοιχείων της φύσης. Με τη χρήση του σχήματος λόγου της επανάληψης («θα 'ρθει καιρός») εκπέμπει σήμα κινδύνου για το τι πρόκειται να συμβεί στο μέλλον, αν ο άνθρωπος συνεχίσει να καταστρέφει το ίδιο του το σπίτι. Ο ποιητικός λόγος γίνεται το μέσο για να ασκήσει ο Α. Χιόνης έντονη κριτική στην αλόγιστη και ασυνείδητη στάση του ανθρώπου απέναντι στο φυσικό περιβάλλον, προειδοποιώντας μέσω πολλών μεταφορών («θα γενεί η ψυχή μας έρημος») για τα οδυνηρά αποτελέσματα της στάσης αυτής.

Δυστυχώς, το περιεχόμενο της «Προφητείας» του επαληθεύεται στην εποχή μας. Η σύγχρονη υλιστική κοινωνία δεν αφήνει περιθώρια στον άνθρωπο για οικολογικές ανησυχίες και διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης. Έτσι οδηγούμαστε σε ένα αναπόφευκτο αδιέξοδο, το οποίο αποδίδεται από τον ποιητή μελαγχολικά μέσω των αντιθέσεων στους τελευταίους στίχους («θάνατος δεν θα 'ναι ... αλλά ο ήλιος», «νοσταλγία όχι ... νερό», «δεν θα 'ναι πια γαλάζιο αλλά κίτρινο»). Ωστόσο, η μεγάλη οικολογική πρόκληση έγκειται στην πίστη μας ότι το μέλλον του πλανήτη δεν είναι σκοτεινό, και με το φως της ποίησης, διαχρονικό συνοδοιπόρο και παραστάτη, θα κατορθώσουμε να δούμε καθαρά το πραγματικό νόημα και την ουσία της ζωής.

Εναλλακτικοί κειμενικοί δείκτες:

- χρήση μελλοντικού χρόνου (στιγμιαίος μέλλοντας)
- τρίτο ενικό ρηματικό πρόσωπο (αντικειμενικότητα, οι επισημάνσεις του πομπού φαίνονται αναμφισβήτητες και γενικώς αποδεκτές)

Θέμα Δ

Δ1. Τίτλος: «Πράσινη» αντί-δραση των νέων

α)

- Ψυχολογική αποστασιοποίηση από το πρόβλημα γιατί η αγωνία, το άγχος και ο φόβος για περιβαλλοντική καταστροφή που νιώθω πυροδοτεί την άρνηση, την αδράνεια και την συναισθηματική παράλυση προσπαθώντας να αποφύγω το συναισθηματικό βάρος
- Οι απαιτήσεις της σύγχρονης καθημερινότητας περιορίζουν την επιλογή λύσεων φιλικών προς το περιβάλλον
- Η καταναλωτική κουλτούρα επηρεάζει περισσότερο εμάς τους νέους και μας δημιουργεί ανάγκες που καθιστούν δύσκολη την απαγκίστρωσή μας από συνήθειες οι οποίες ενισχύουν το περιβαλλοντικό πρόβλημα
- Η εγκατάλειψη συνηθειών και η αλλαγή συμπεριφοράς για να δοθεί λύση στα περιβαλλοντικά προβλήματα θα με απομακρύνει από υλικά αγαθά με τα οποία νιώθω ότι κατακτώ την ευτυχία
- Απουσία επαρκούς ενημέρωσης η οποία οδηγεί στον προβληματισμό, στη συνειδητοποίηση της ατομικής ευθύνης και στην ανάληψη δράσης
- Υποτίμηση των απειλών της κλιματικής αλλαγής θεωρώντας πως είναι ένα ζήτημα που αφορά μια άλλη μακρινή κοινωνία και δεν αποτελεί άμεσο κίνδυνο
- Διδασκόμαστε τον ατομισμό και τον ανθρωποκεντρισμό με αποτέλεσμα να θεωρούμε τον εαυτό μας ανώτερο είδος ,να μην βλέπουμε τη διασύνδεση με τη φύση και να απομακρυνόμαστε από την καλλιέργεια της περιβαλλοντικής συνείδησης κι ευαισθησίας
- Αμφισβήτηση των κινδύνων και γενικότερα της οικολογικής καταστροφής λόγω ιδεολογίας και άγνοια των σοβαρών συνεπειών

β) Αναμφίβολα η γενιά μας έχει τη δύναμη να εξασφαλίσει ένα βιώσιμο μέλλον για τη Γη, με την προϋπόθεση της ανάληψης δράσης και την υιοθέτηση μέτρων. Συγκεκριμένα:

- Επανασύνδεσή μας με τη φύση. Να πάψουμε να είμαστε αλαζόνες. Συνειδητοποίηση ότι είμαστε μόνο ένας κρίκος στην αλυσίδα της φύσης και τίποτα περισσότερο.
- Αναθεώρηση των αξιών της ζωής, απομάκρυνση από το κυνήγι του κέρδους.
- Απόρριψη του καταναλωτικού μοντέλου ζωής. Αλλαγή καθημερινών συνηθειών.
- Αειφόρος (βιώσιμη) ανάπτυξη. Οικονομικός σχεδιασμός που λαμβάνει υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα (πράσινη οικονομία). Κυκλική οικονομία.
- Κάλυψη ενεργειακών αναγκών από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας – διατήρηση περιβαλλοντικής ισορροπίας.
- Ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης μέσω της περιβαλλοντικής και της ανθρωπιστικής παιδείας.
- Περιβαλλοντική εκπαίδευση της νέας γενιάς: Γνώση του περιβάλλοντος, προετοιμασία των μαθητών προκειμένου να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Αντίληψη ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι κοινωνικά προβλήματα που δεν αντιμετωπίζονται μονοδιάστατα.
- Νέα περιβαλλοντική ηθική που θα προωθεί τον σεβασμό και τη συνεργασία ανθρώπου φύσης.
- Εθελοντική προσφορά και ατομική πρωτοβουλία. Συμμετοχική δράση σε αναδασώσεις, καθαρισμούς ακτών και δασών. Κατανάλωση προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας, ανακύκλωση, αγορά βιοδιασπώμενων προϊόντων, εξοικονόμηση νερού, ορθολογική χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας κ.α.
- Αλλαγή προσανατολισμού στον τουρισμό με έμφαση σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός κ.α.).